

Direkcija
Področje za odločanje o pravicah
in za medicinske pripomočke
Miklošičeva cesta 24
1000 Ljubljana

Tel.: 01 30 77 200
Faks: 01 23 12 182
E-pošta: di@zzzs.si
www.zzzs.si

**ZZZS – VSI
VSEM DELODAJALCEM
VSEM ZAVAROVANECM
IZVAJALCEM ZDRAVSTVENIH STORITEV
FURS
VSEM PROGRAMSKIM HIŠAM ZA OBRAČUN PLAČ**

Številka: 0072-20/2020-DI/9
Datum: 10. 12. 2021

ZADEVA: Navodilo o načinu izvajanja pravice do sobivanja v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču - aktualno za sobivanje od 17. 4. 2021 dalje

1. Povzetek novosti

V Uradnem listu RS, št. 51/21, z dne 2. 4. 2021, je objavljen Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ-O), ki spreminja sedemnajsto alinejo 1. točke prvega odstavka 23. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ)¹, ki med drugim ureja pravico do sobivanja v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču z bolnim otrokom. Spremembe v tem delu začnejo veljati dne 17. 4. 2021. Za čas sobivanja do dneva uveljavitve tega zakona (torej do vključno 16. 04. 2021) se uporabljajo dosednji predpisi. Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati 98. člen Zakona o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 175/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 15/21 – ZDUOP), s katerim so se zaradi omilitve posledic drugega vala epidemije nalezljive bolezni COVID-19 začasno dopolnile določbe ZZVZZ glede pravice staršev do sobivanja v zdravstvenem zavodu ob bolnem otroku.

Razlika v ureditvi pravice do sobivanja po ZZVZZ-O glede na do sedaj veljavno ureditev po interventni zakonodaji (ZIUPOPĐVE in ZDUOP) je naslednja:

- gre za trajno pravico (ne več začasno v skladu z interventnimi ukrepi);

¹ Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C, 47/15 – ZZSDT, 61/17 – ZUPŠ, 64/17 – ZZDej-K, 36/19, 189/20 – ZFRO in 52/21).

- sobivanje z otrokom je omogočeno tudi v primeru, če je otrok z odločbo ZZZS nameščen v zdravilišče;
- razširjen je krog oseb, ki ima pravico do sobivanja;
- pravica do sobivanja tudi v primeru usposabljanja za kasnejšo rehabilitacijo;
- pravica je financirana iz obveznega zdravstvenega zavarovanja.

2. Vsebina pravice

Pravico do sobivanja v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču sestavljajo tri upravičenja, in sicer:

- pravica do kritja stroškov nastanitve in prehrane za čas sobivanja v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču;
- pravica do upravičene zadržanosti od dela za čas sobivanja (bolniški stalež zaradi sobivanja);
- pravica do nadomestila za čas sobivanja v višini 80 % od osnove po ZZVZZ od 1. delovnega dne v breme ZZZS.

3. Upravičenci

Zakon kot upravičence navaja **starše, rejnika, skrbnika, zakonca ali zunajzakonskega partnerja, kadar sobiva ob otroku svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja** (če dejansko neguje in varuje otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, prav tako rejnik in skrbnik, kadar otroka dejansko negujeta in varujeta). Z zakoncem oziroma zunajzakonskim partnerjem sta izenačena tudi partnerja v sklenjeni oz. nesklenjeni partnerski zvezi.

Pravico lahko uveljavlja zgolj eden od upravičencev (npr. eden od staršev in ne oba istočasno). Druge osebe (tudi, če so v sorodstvenem razmerju – npr. dedki, babice, tete, strici ipd.) nimajo pravice do sobivanja, razen če so z odločbo pristojnega organa opredeljeni kot skrbniki in dejansko negujejo in varujejo otroka.

Zgoraj navedeni upravičenci imajo vedno pravico do plačila stroškov nastanitve in prehrane. Pravico dočasne zadržanosti od dela in s tem do nadomestila pa imajo zgolj tisti, ki izpolnjujejo tudi pogoje za priznanje nadomestila. Tako pravice do nadomestila zaradi sobivanja nimajo upokojenci, brezposelni, saj v zdravstveno zavarovanje niso vključeni z ustrežno zavarovalno podlago. Prav tako nimajo pravice do nadomestila tiste osebe, ki zaradi nege in varstva otroka že prejemajo dohodek za ta namen (npr. družinski pomočniki, osebni asistenti, poklicni rejniki), saj se nadomestilo zagotavlja zgolj ob izpadu osebnega dohodka.

Zavarovanci iz 22. točke prvega odstavka 15. člena² ZZVZZ nimajo pravice do sobivanja, razen matere ob otroku, ki sicer biva pri materi v skladu s predpisi, ki urejajo izvrševanje kazenskih sankcij.

² priporniki, ki niso zavarovanci iz drugega naslova do trenutka nastopa pripora oziroma jim zavarovanje preneha v času pripora, obsojenci na prestajanju kazni zapora, mladoletniškega zapora, mladoletniki na prestajanju vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom, osebe, ki jim je izrečen varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu ter obvezno zdravljenje odvisnosti od alkohola in drog. Pripornike v zavarovanje prijavi zavod za prestajanje kazni zapora, v katerem so priporniki na prestajanju pripora, druge osebe iz te točke pa zavod oziroma organizacija v kateri se te osebe nahajajo, najkasneje naslednji delovni dan po sprejemu teh oseb.

4. Starost otroka, do katere je mogoče uveljavljati pravico

Pravico do sobivanja (vsa tri upravičenja) je mogoče uveljavljati:

- **do vključno 14. leta otrokove starosti** (14,99 let oz. do vključno dneva pred 15. rojstnim dnevom);
- **do 18. leta otrokove starosti** (17,99 let oz. do vključno dneva pred 18. rojstnim dnevom) **oziroma dokler traja roditeljska pravica** v primeru težje okvare ali poškodbe možganov ali hrbtenjače, pri kateri je potrebno usposabljanje za poznejšo medicinsko rehabilitacijo na domu, ali v primeru kronične bolezni ali okvare v času usposabljanja za poznejšo medicinsko rehabilitacijo na domu, ali v primeru zdravljenja težkega zdravstvenega stanja;
- **ne glede na starost** za osebo s posebnimi potrebami, ki potrebuje 24-urno nego in oskrbo, oziroma z osebo s statusom po zakonu, ki ureja socialno vključevanje invalidov (če ima z odločbo Centra za socialno delo priznan status invalida po Zakonu o socialnem vključevanju invalidov³ ali pa ohranja ta status, ki ga je pridobila še po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb⁴). Torej je pravico do sobivanja mogoče uveljavljati tudi **za polnoletne osebe**.

5. Sobivanje v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču

Sobivanje pomeni nastanitev (prenočevanje) in prehrano pri izvajalcu, kjer je otrok hospitaliziran oziroma v zdravilišču, če mu je bilo zdravljenje v zdravilišču odobreno z odločbo imenovanega zdravnika ali zdravstvene komisije ZZS. V primeru sobivanja v zdravilišču upravičenec lahko uveljavi vsa tri upravičenja iz naslova sobivanja.

6. Sobivanje v tujini

Upravičenci iz 3. točke tega navodila imajo pravico do sobivanja v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču tudi v primeru, kadar je bilo otroku oziroma polnoletni osebi iz 4. točke tega navodila odobrena pravica do pregleda, preiskave ali zdravljenja v tujini zaradi izčrpanih možnosti zdravljenja v Republiki Sloveniji (to je v primeru iz 44.a člena ZZVZZ) oziroma do pregleda, preiskave ali zdravljenja v drugi državi članici Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora ali Švicarski konfederaciji zaradi predolgih čakalnih dob v Sloveniji (to je v primeru iz 44.b člena ZZVZZ).

Upravičenci iz 3. točke tega navodila, ki so slovenske zavarovane osebe in stalno prebivajo v drugi državi članici EU, EGP, Švici ali državi s katero ima RS sklenjen bilateralni sporazum, imajo pravico do sobivanja v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču v državi stalnega prebivališča v primeru, kadar je otrok oziroma polnoletna oseba iz 4. točke tega navodila slovenska zavarovana oseba in stalno prebiva v drugi državi članici EU, EGP, Švici ali državi s katero ima RS sklenjen bilateralni sporazum.

³ Zakon o socialnem vključevanju invalidov (Uradni list RS, št. 30/18)

⁴ Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (Uradni list SRS, št. 41/83, Uradni list RS, št. 114/06 – ZUTPG, 122/07 – odl. US, 61/10 – ZSVarPre, 40/11 – ZSVarPre-A in 30/18 - ZSVI)

Navedeni upravičenci imajo v primeru uveljavljanja pravice do sobivanja iz te točke navodil (v nadaljnjem besedilu: sobivanje v tujini) enake pravice, kot jih imajo upravičenci, ki uveljavljajo pravico do sobivanja v Republiki Sloveniji.

Zakon pa izrecno izključuje pravico do sobivanja staršev ob bolnem otroku v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču v primeru, da gre za uveljavljanje pravice iz 44.c člena ZZVZZ, torej uveljavljanja zdravljenja v drugi državi članici Evropske unije na podlagi napotnice izbranega oziroma napotnega zdravnika iz Slovenije oziroma na podlagi predhodne odobritve ZZZS.

7. Podrobnejša navodila glede posameznih upravičenj

a. Kritje stroškov nastanitve in prehrane

Sobivanje pogodbeni izvajalec (bolnišnica, zdravilišče) zagotovi v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Nastanitev je dolžan zagotoviti izvajalec v okviru svojih prostorskih zmožnosti. Če izvajalec zaradi omejenih prostorskih zmogljivosti ne more zagotoviti nastanitve upravičencu, prednost pri nastanitvi presoja glede na zdravstveno stanje in starost otroka, krajevno oddaljenost od prijavljenega prebivališča otroka ali upravičenca in obstoj posebnih potreb otroka.

V primeru pravice do sobivanja v tujini so upravičenci upravičeni do dnevnic, pod enakimi pogoji in v enaki višini, kot to velja za primere povračil potnih stroškov zdravljenja v tujini. Navedeno pa ne velja v primerih, kadar ZZZS za namen kritja stroškov sobivanja izvajalcu v tujini izda ustrezno listino.

b. Uveljavljanje upravičene zadržanosti od dela

Upravičenec do nadomestila (v nadaljevanju: zavarovanec) je upravičen do zadržanosti od dela zaradi sobivanja **zgolj za tiste dni, ko prenoči v bolnišnici ali zdravilišču ter za zadnji dan hospitalizacije oziroma zadnji dan zdraviliškega zdravljenja otroka**. Upravičeno zadržanost od dela za čas morebitnega začasnega odpusta ureja zavarovanec pri pediatru (na podlagi potrdila o začasnem odpustu), ki mu za ta čas odobri nego, če je ta potrebna.

Zavarovanec upravičeno zadržanost od dela in s tem tudi ustrezno izplačilo nadomestila uveljavlja **na podlagi potrdila o sobivanju, ki ga izda bolnišnica ali zdravilišče**. Potrdilo se izda ob zaključku sobivanja (če je bilo sobivanje znotraj enega koledarskega meseca – npr. od 20. 4. 2021 do 25. 4. 2021). Če pa je upravičenec sobival ob prehodu iz enega v drug mesec (npr. od 20. 4. 2021 do 10. 5. 2021) ali več mesecev (od 20. 4. 2021 do 10. 7. 2021), se potrdilo izda ob zaključku vsakega koledarskega meseca (torej aprila, maja in junija, v juliju pa ob zaključku sobivanja). Na ta način lahko zavarovanec pravočasno uveljavlja upravičeno zadržanost od dela in izplačilo nadomestila.

V primeru uveljavljanja pravice do sobivanja v tujini, potrdilo o sobivanju izda uradna oseba ZZZS na zahtevo upravičenca iz 3. točke tega navodila, in sicer:

- v primeru odobrenega zdravljenja po 44.a in 44.b potrdilo o sobivanju izda ZZS, Območna enota Ljubljana;
- v primeru stalnega prebivanja v drugi državi članici EU, EGP, Švici ali državi, s katero ima RS sklenjen bilateralni sporazum, potrdilo o sobivanju izda tista območna enota ZZS, ki je izdala listino za uveljavljanje pravic do zdravstvenih storitev med stalnim bivanjem drugi državi članici EU, EGP, Švici ali državi, s katero ima RS sklenjen bilateralni sporazum.

Zahtevi za izdajo potrdila iz prejšnjega odstavka upravičenec priloži ustrezno dokazilo, iz katerega je razvidno, da je sobival z otrokom v bolnišnici v tujini.

Bolniški list se v primeru sobivanja ne izdaja, temveč se izplačilo nadomestila opravi zgolj na podlagi potrdila bolnišnice ali izvajalca zdraviliškega zdravljenja (ni se treba predhodno zglasiti pri pediatru za izdajo elektronskega bolniškega lista ali pošiljati predloga imenovanemu zdravniku za odobritev) oziroma ZZS, v primeru sobivanja v tujini.

Delavci v delovnem razmerju potrdilo ob koncu hospitalizacije ali zdraviliškega zdravljenja otroka oziroma ob koncu vsakega koledarskega meseca predložijo neposredno delodajalcu, samostojni zavezanci pa k vlogi za izplačilo nadomestila, ki jo za vsak mesec posredujejo na ZZS.

Potrdilo, ki ga izda bolnišnica ali zdravilišče oziroma ZZS, v primeru sobivanja v tujini (v nadaljevanju: potrdilo), sta prilogi 1 in 2 tega navodila. Zavarovanec je dolžan izpolniti izjavo, ki se nahaja pod potrdilom, s katero potrdi, da so vsi podatki, ki jih je navedla pooblaščenca oseba bolnišnice ali zdravilišča oziroma ZZS, pravilni in verodostojni (njegovi podatki in podatki osebe, s katero sobiva v bolnišnici oziroma zdravilišču). Če se v postopku refundacije ali izplačila nadomestila ugotovi, da podatki niso resnični, zavarovanec ni upravičen do nadomestila oziroma je dolžan nadomestilo vrniti.

Ureditev pravice do sobivanja posega tudi v ureditev pravice do usposabljanja staršev za poznejšo rehabilitacijo na domu, ki je bila do sedaj podrobneje urejena v drugem in tretjem odstavku 40. člena Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja,⁵ (v nadaljevanju POZZ), po katerem ima eden od staršev pravico do bivanja v bolnišnici v času trajanja usposabljanja ter za navedeni čas tudi pravico do začasne zadržanosti od dela in s tem do nadomestila (pri otrocih s težjo okvaro oziroma poškodbo možganov, ali hrbtenjače je dolžina usposabljanja, odvisna od programa, vendar traja, lahko v posameznem primeru največ 30 dni, pri otrocih s kroničnimi boleznimi ali okvarami pa je trajanje v posameznem primeru omejeno na največ 14 dni). Trajanje pravice do sobivanja, če se pri tem hkrati izvaja usposabljanje starša za poznejšo rehabilitacijo na domu, ni več časovno omejeno, temveč lahko traja toliko časa, kolikor časa je otrok hospitaliziran. Tudi v tem primeru bo upravičenec do sobivanja uveljavljal začasno zadržanost od dela s pravico do nadomestila plače za čas sobivanja, ki je razviden iz potrdila bolnišnice. Tako imenovani zdravnik oziroma zdravstvena komisija ZZS ne odločata več o začasni zadržanosti od dela zaradi usposabljanja za kasnejšo rehabilitacijo na domu. Zato za obdobje zadržanosti od vključno 17. 4. 2021 ni več mogoče izdati eBOL z

⁵ Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS, št. 79/94, 73/95, 39/96, 70/96, 47/97, 3/98, 3/98, 51/98 – odl. US, 73/98 – odl. US, 90/98, 6/99 – popr., 109/99 – odl. US, 61/00, 64/00 – popr., 91/00 – popr., 59/02, 18/03, 30/03, 35/03 – popr., 78/03, 84/04, 44/05, 86/06, 90/06 – popr., 64/07, 33/08, 7/09, 88/09, 30/11, 49/12, 106/12, 99/13 – ZSVarPre-C, 25/14 – odl. US, 25/14, 85/14, 10/17 – ZČMIS, 64/18, 4/20, 61/21, 159/21 – ZZVZ-P in 183/21)

razlogom "10-usposabljanje za rehabilitacijo otroka". Če se je usposabljanje za kasnejšo rehabilitacijo pričelo pred 16. 4. 2021, se za obdobje zadržanosti do vključno 16. 4. 2021 izda eBOL z razlogom "10-usposabljanje za rehabilitacijo otroka", za obdobje zadržanosti od vključno 17. 4. 2021 pa zavarovana oseba uveljavi nadomestilo na podlagi potrdila izvajalca o sobivanju. Določbe v zvezi z **usposabljanjem za rehabilitacijo otroka** bodo ob prvi spremembi POZZ **črtane**. Potrebna bo tudi uskladitev **Potrdila o upravičeni zadržanosti od dela** (obr. BOL) ter sprememba **Pravilnika o obrazcih in listinah za uresničevanje obveznega zdravstvenega zavarovanja**.

c. Nadomestilo plače in uveljavljanje refundacije oz. izplačila nadomestila

Pravica do denarnega nadomestila zaradi sobivanja enega od staršev, rejnika, skrbnika, zakonca ali zunajzakonskega partnerja, kadar sobiva ob otroku svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, v zdravstvenem zavodu ali zdravilišču oziroma v primeru sobivanja v tujini z bolnim otrokom traja, dokler traja sobivanje.

Upravičenec je za čas sobivanja upravičen do nadomestila **v višini 80 % od osnove po ZZVZZ od prvega delovnega dne v breme ZZS**.

Delavcem v delovnem razmerju nadomestilo plače izplača delodajalec na podlagi izdanega potrdila bolnišnice ali zdravilišča oziroma v primeru sobivanja v tujini na podlagi potrdila ZZS. Znesek izplačanega nadomestila plače delodajalec refundira, tako da pri ZZS vloži zahtevek za refundacijo, h kateremu priloži potrdilo bolnišnice ali zdravilišča (enako kot pri darovanju krvi) oziroma v primeru sobivanja v tujini potrdilo ZZS. Pri obračunu nadomestila in pripravi zahtevka za refundacijo se uporablja za zadržanosti od vključno 17. 04. 2021 **nov razlog "16-sobivanje z otrokom"**. Obračun nadomestila za ta razlog je lahko na zahtevku za refundacijo, na katerem so obračuni tudi za druge razloge zadržanosti. Z novim razlogom zadržanosti bo dopolnjen tudi portal SPOT, zato delodajalce in računovodske servise prosimo, da zahtevke za refundacijo oddajajo elektronsko.

Dosedanji razlog "14-sobivanje" se uporabi le za začasne zadržanosti od dela zaradi sobivanja v bolnišnici ob bolnem otroku do vključno 16. 4. 2021 (gre za agentski posel po ZIUPOPĐVE in ZDUOP). Razlog »14 – sobivanje« je teoretično lahko ustrezen razlog še 3 leta, kolikor velja zastaralni rok za vložitev zahtevka za refundacijo nadomestila, in sicer, če gre za sobivanje v bolnišnici ob bolnem otroku od 28. 11. 2020 do 16. 4. 2021 (po ZIUPOPĐVE) ter od 31. 12. 2020 do 16. 4. 2021, ko so začele veljati še določbe o možnosti sobivanja tudi pri polnoletnih osebah (po ZDUOP).

Določbe interventne zakonodaje (ZIUPOPĐVE in ZDUOP) so veljale le za sobivanje v zdravstvenem zavodu (bolnišnici), ne pa tudi za sobivanje v zdravilišču. Če je bil otrok nepretrgoma hospitaliziran v bolnišnici v času veljavnosti določb interventne zakonodaje kot tudi v času veljavnosti zakona – npr. od 10. 4. do 24. 4. 2021, je treba pripraviti dva ločena obračuna, in sicer en obračun za obdobje od 10. 4. 2021 do 16. 4. 2021 z razlogom "**14-sobivanje**" (agentski posel) ter drug obračun za obdobje od 17. 4. 2021 do 24. 4. 2021 z razlogom "**16 - sobivanje z otrokom**" (nadomestilo iz OZZ po ZZVZZ).

Če za isto obdobje obstoji veljavna dokončna odločba imenovanega zdravnika oziroma zdravstvene komisije ZZZS, s katero je zavarovancu odobrena nega za bolnega otroka, ter potrdilo o sobivanju, ker je bil otrok v času veljavnosti odločbe hospitaliziran ali napoten na zdravljenje v zdravilišče, se nadomestilo izplača zaradi razloga »nega«. Delodajalec torej vloži refundacijski zahtevek z razlogom "6-nega". Navedeno pomeni, da izvajalec sobivanja (bolnišnica ali zdravilišče) zagotovi zavarovancu prehrano in nastanitev v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja, zavarovancu pa se na podlagi dokončne odločbe, s katero je bilo odločeno o razlogu zadržanosti od dela, izplača nadomestilo zaradi nege otroka in ne zaradi sobivanja. Nadomestilo zaradi nege otroka in zaradi sobivanja se obračuna v enakem odstotku od osnove (v obeh primerih 80 %).

Dokončna odločba imenovanega zdravnika oz. zdravstvene komisije ZZZS se torej ne odpravlja (spreminja) le zato, ker se kasneje ugotovi, da je bil otrok v času odobrene nege hospitaliziran oziroma v zdravilišču. V takšno odločbo se lahko poseže le, če zavarovanec ali delodajalec zahtevata obnovo postopka in se izkaže, da so izpolnjeni pogoji za obnovo postopka, kar preveri imenovani zdravnik ali zdravstvena komisija (organ, ki je odobril začasno zadržanost od dela zaradi nege). V primeru, da se postopek obnovi in dokončna odločba odpravi, se z novo odločbo lahko odobri nega le za obdobje, za katero ni bilo izdano potrdilo o sobivanju. Delodajalec za obdobje sobivanja vloži refundacijski zahtevek z razlogom "16 - sobivanje z otrokom".

Samostojni zavezanci uveljavljajo izplačilo nadomestila neposredno od ZZZS z vložitvijo posebnega zahtevka, h kateremu priložijo potrdilo bolnišnice ali zdravilišča oziroma ZZZS, v primeru sobivanja v tujini. Vloga za izplačilo nadomestila je dostopna na spletnih straneh ZZZS v povezavi: [Uveljavljanje pravice do nadomestila samostojnih zavezancev](#). Podatke o osnovi in limitu za namen obračuna nadomestila ZZZS pridobi od Finančne uprave Republike Slovenije (FURS). Samostojni zavezanci pa morajo sami na FURS posredovati fotokopijo potrdila o sobivanju kot dokazilo o zadržanosti od dela, za katerega zavezancu ni treba obračunati in plačati prispevkov za socialno varnost.

Priloga:

1. Potrdilo o sobivanju in izjava – Slovenija
2. Potrdilo o sobivanju in izjava – tujina

doc. dr. Tatjana Mlakar
generalna direktorica

